

Môn học: CƠ LÝ THUYẾT

Phần 2. ĐỘNG HỌC

Chương 6. TỔNG HỢP CHUYỂN ĐỘNG CỦA ĐIỂM

1. KHÁI NIỆM VÀ ĐỊNH NGHĨA CÁC CHUYỂN ĐỘNG

Mục tiêu:

- Trình bày được khái niệm về hệ qui chiếu , phân biệt được hệ qui chiếu cố định và hệ qui chiếu di động.
- Phân biệt được chuyển động tuyệt đối, chuyển động tương đối và chuyển động theo.
- Có ý thức trách nhiệm, chủ động học tập.

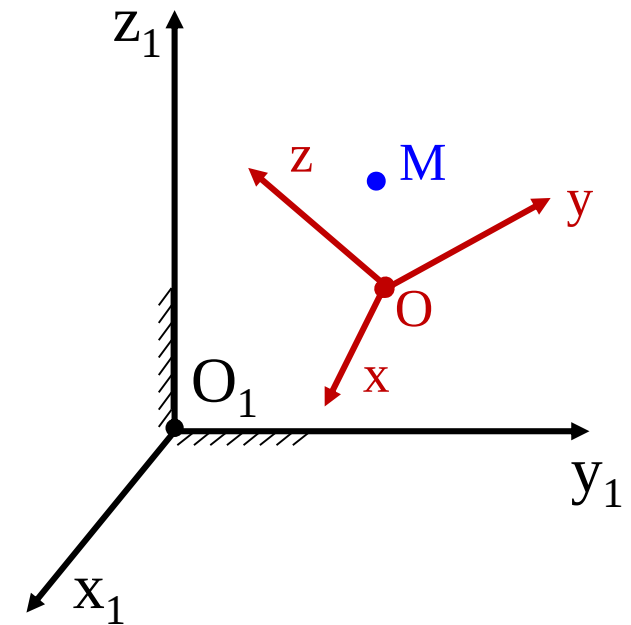
1. KHÁI NIỆM VÀ ĐỊNH NGHĨA CÁC CHUYỂN ĐỘNG

1.1. Chuyển động tương đối:

Giả sử có động điểm M , hệ quy chiếu động $Oxyz$ và hệ quy chiếu cố định $O_1x_1y_1z_1$

➤ *Chuyển động của M so với hệ quy chiếu động gọi là chuyển động tương đối, tương ứng ta có quỹ đạo tương đối và vận tốc tương đối.*

Ký hiệu: $\vec{V}_r$

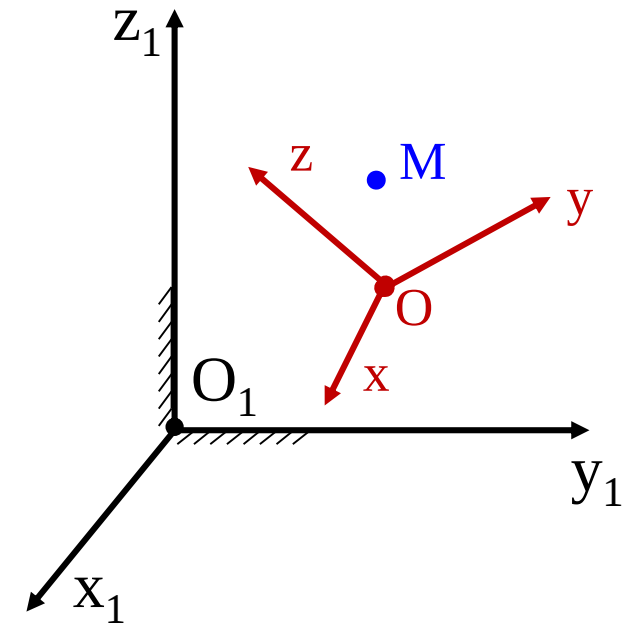

1. KHÁI NIỆM VÀ ĐỊNH NGHĨA CÁC CHUYỂN ĐỘNG

1.2. Chuyển động theo:

Chuyển động của M cùng với hệ qui chiếu động so với hệ qui chiếu cố định gọi là chuyển động theo, tương ứng ta có quỹ đạo theo và vận tốc theo.

Ký hiệu: $\vec{V}_e$

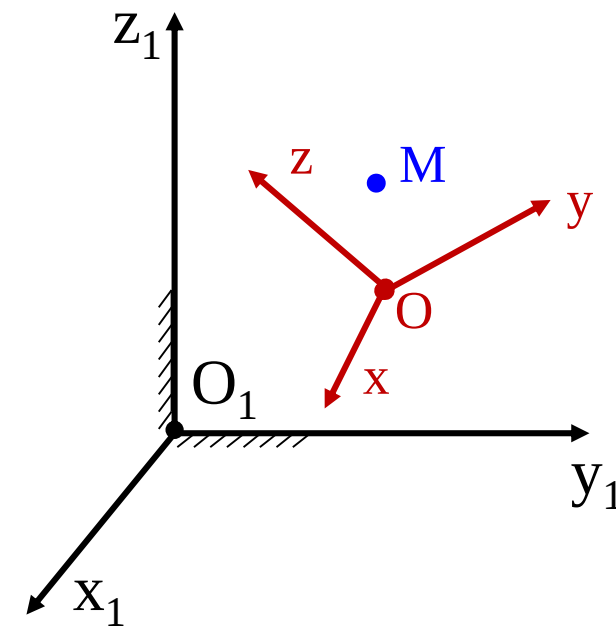

1. KHÁI NIỆM VÀ ĐỊNH NGHĨA CÁC CHUYỂN ĐỘNG

1.3. Chuyển động tuyệt đối:

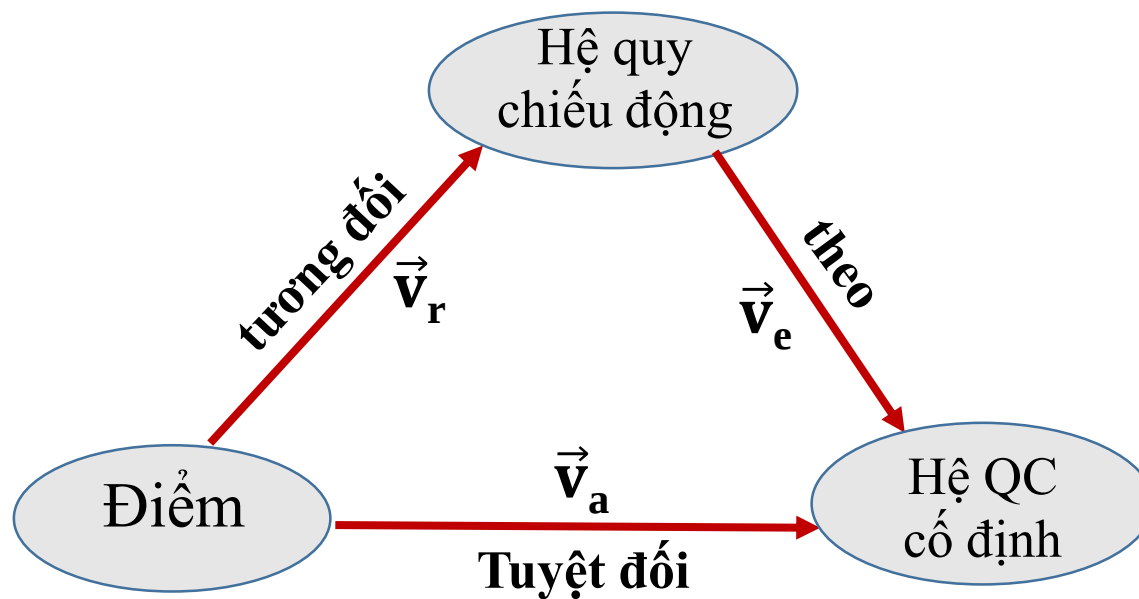
Chuyển động của điểm M so với hệ qui chiếu cố định gọi là chuyển động tuyệt đối, tương ứng ta có quỹ đạo tuyệt đối và vận tốc tuyệt đối.

Ký hiệu: $\vec{V}_a$

1. KHÁI NIỆM VÀ ĐỊNH NGHĨA CÁC CHUYỂN ĐỘNG

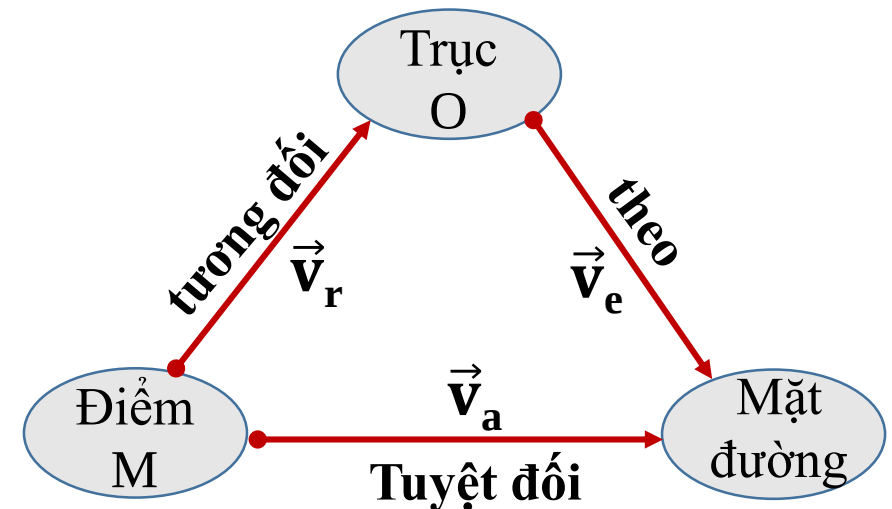
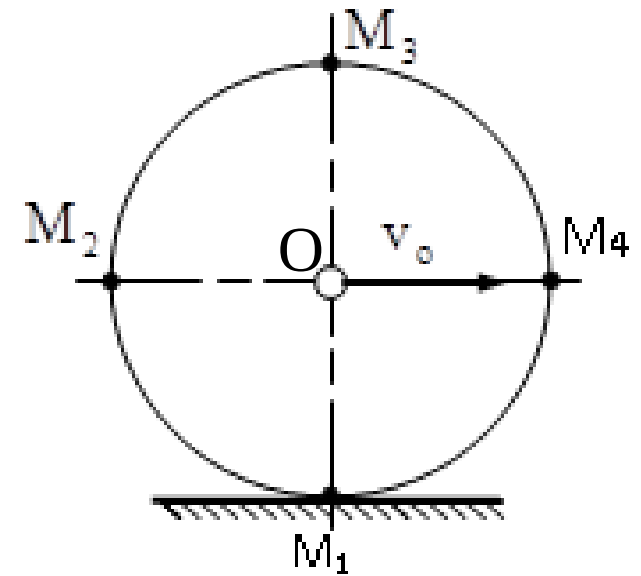
➤ **Kết luận:** Chuyển động tuyệt đối là tổng hợp của hai chuyển động, chuyển động tương đối và chuyển động theo.

1. KHÁI NIỆM VÀ ĐỊNH NGHĨA CÁC CHUYỂN ĐỘNG

Ví dụ : Xét chuyển động của điểm M nằm trên vành bánh xe lăn không trượt trên đường thẳng.

- Hệ quy chiếu động: Trục O của bánh xe.
- Hệ quy cố định: Mặt đường
- Chuyển động tương đối: chuyển động của điểm M so với trục O.
- Chuyển động theo: chuyển động của điểm M cùng với trục O tịnh tiến trên mặt đường.
- Chuyển động tuyệt đối: chuyển động của điểm M so với mặt đường.

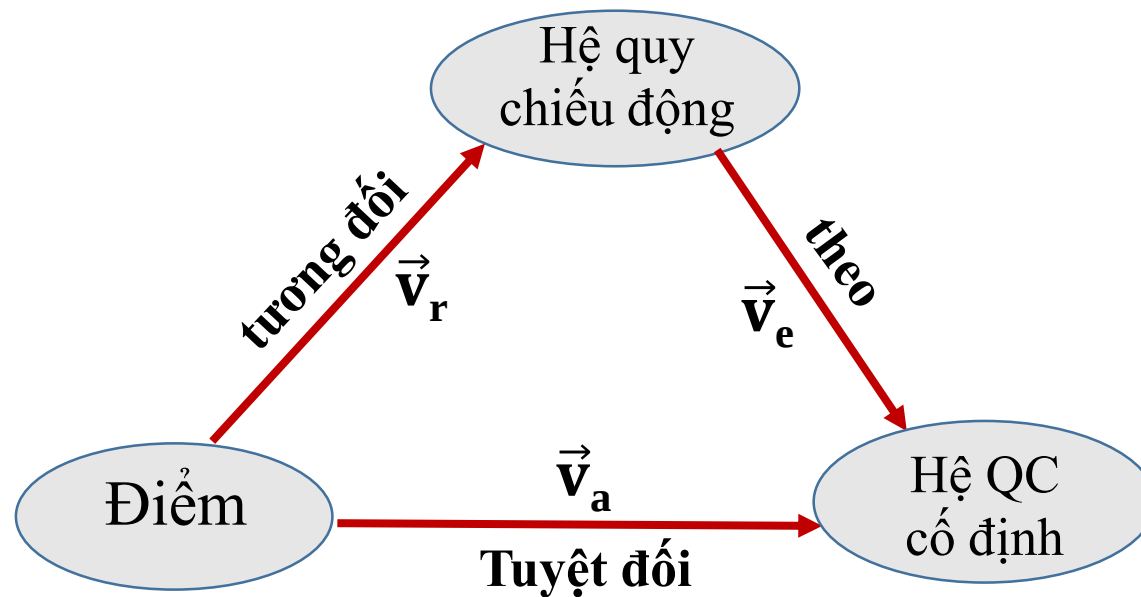

2. ĐỊNH LÝ HỢP VẬN TỐC

Mục tiêu:

- *Trình bày được định lý hợp vận tốc.*
- *Áp dụng giải được các bài toán về điểm chuyển động tổng hợp.*
- *Có ý thức trách nhiệm, chủ động học tập.*

2. ĐỊNH LÝ HỢP VẬN TỐC

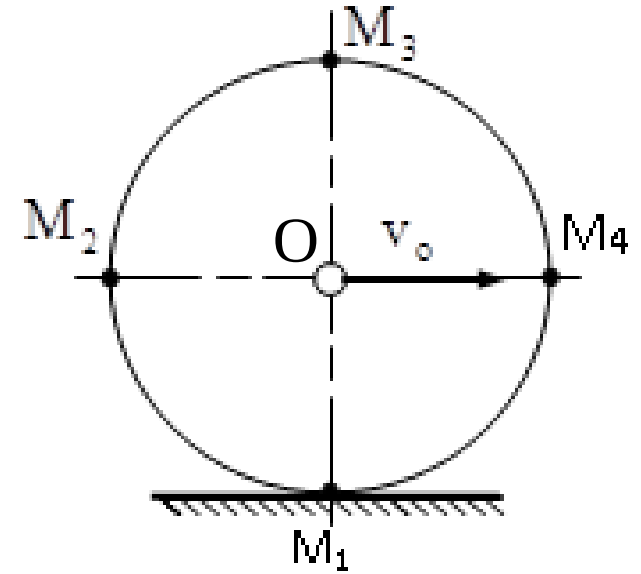
- **Định lý:** Tại mỗi thời điểm, vận tốc tuyệt đối của chất điểm M bằng tổng hình học của vận tốc theo và vận tốc tương đối.

$$\vec{V}_a = \vec{V}_e + \vec{V}_r$$

2. ĐỊNH LÝ HỢP VẬN TỐC

Ví dụ:

Một bánh xe lăn không trượt trên đường thẳng. Vận tốc của trục O là $v_o = 10 \text{ m/s}$. Xác định vận tốc tuyệt đối các điểm M_1, M_2, M_3, M_4 nằm trên vành bánh xe (hình vẽ).

Giải:

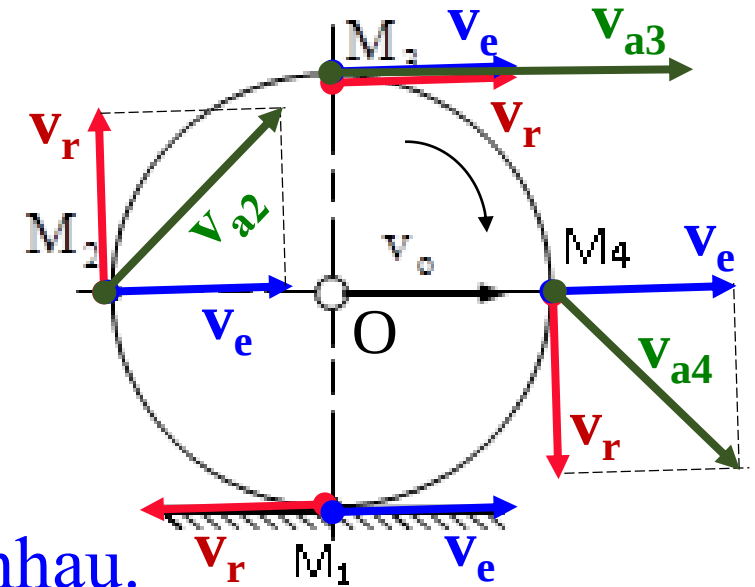
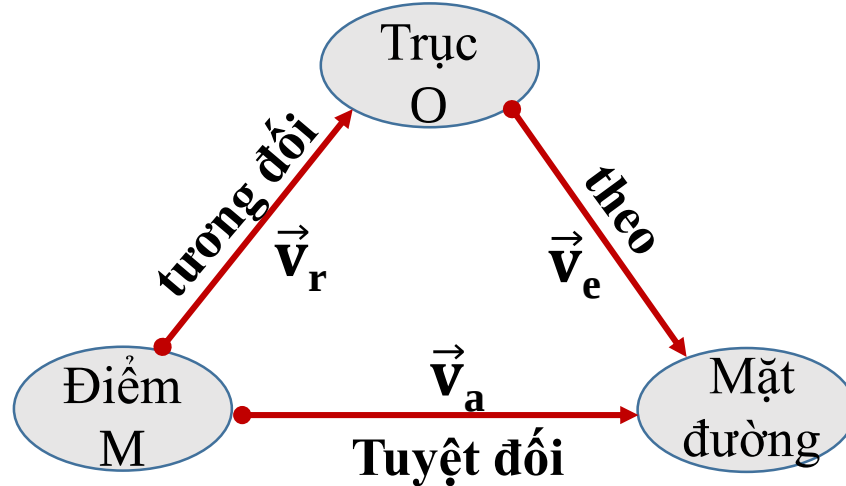
- Chuyển động tương đối: chuyển động của điểm M so với trục O .
- Chuyển động theo: chuyển động của điểm M cùng với trục O tịnh tiến trên mặt đường.
- Chuyển động tuyệt đối: chuyển động của điểm M so với mặt đường.

2. ĐỊNH LÝ HỢP VẬN TỐC

Tóm tắt:

$$v_o = 10 \text{ m/s}$$

$$\rightarrow v_e = 10 \text{ m/s}$$

Trị số vận tốc tương đối v_r của 4 điểm M đều bằng nhau.

Điểm M_1 có vận tốc tuyệt đối $v_{a1} = 0$ (tiếp xúc với mặt đường)

$$\Leftrightarrow \vec{V}_{a1} = \vec{V}_r + \vec{V}_e = \mathbf{0} \Rightarrow \mathbf{v_r = v_e = 10 \text{ m/s}}$$

$$\text{Điểm } M_2: v_{a2} = \sqrt{v_r^2 + v_e^2} = \sqrt{10^2 + 10^2} = 10\sqrt{2} \text{ (m/s)}$$

$$\text{Điểm } M_3: v_{a3} = v_r + v_e = 10 + 10 = 20 \text{ m/s}$$

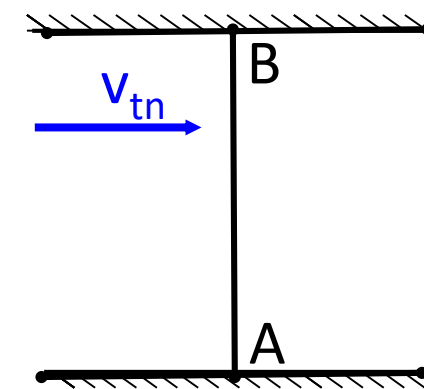
$$\text{Điểm } M_4: v_{a4} = v_{a2} = 10\sqrt{2} \text{ (m/s)}$$

2. ĐỊNH LÝ HỢP VẬN TỐC

Bài tập áp dụng:

1. Một con thuyền sang sông theo phương AB . Vận tốc của nước là $v_n = 10$ m/phút, vận tốc của thuyền so với nước $v_{tn} = 20$ m/phút. Chiều rộng của sông $AB = l = 250$ m. Xác định:

- Góc lập bởi phương của $\vec{V}_{tn}$ và AB.
- Vận tốc tuyệt đối của thuyền và thời gian thuyền sang sông (xem thuyền chuyển động đều)

2. ĐỊNH LÝ HỢP VẬN TỐC

Bài tập áp dụng:

2. Bánh xe lăn không trượt trên đoạn đường nằm nghiêng. Tại thời điểm khảo sát, tâm bánh xe có vận tốc $v_0 = 2 \text{ m/s}$. Bán kính bánh xe $R = 0,4 \text{ m}$. Tìm vận tốc tuyệt đối của điểm M_2 và M_3 nằm trên vành bánh xe.

